

Tama.

Dva sata do ponoći. Dečak je čučao u kutiji.

Kao i obično, noge su mu trnule pod težinom dok je sedeo šćućuren u malom, mračnom prostoru, sakriven u kutiji. Iznad sebe mogao je da čuje kako Valerijan obavlja svoje rutinske radnje. Dečak je čuo njegov glas kao da dolazi iz velike daljine, i pokušao je da dokuči dokle je stigao. Ne bi valjalo da promaši znak; to uopšte ne bi bilo dobro. Nekada je brojao sekunde do znaka, ali uvek bi se zabrojao; u svakom slučaju, nije bilo potrebe za tim – znak je bio dovoljno očigledan.

Dečak je lagano prebacio težinu, pokušavajući da nogama vrati osećaj. Nije vredelo. Kutija je bila napravljena posebno za njega, i Valerijan se pobrinuo da nema više od centimetra slobodnog prostora sa bilo koje strane.

Iznenada, začu se tup udarac o vrh kutije: prvi znak, koji je govorio: „Spremi se, Dečače”.

Dečak je čuo tih zvuk iz publike. Nije mogao da je vidi, ali znao je šta taj zvuk znači. Bio je to žamor iščekivanja. Valerijan je upravo stao na kutiju, i čak i sada je pojačavao njihovo uzbuđenje opisujući neverovatnu prirodu prizora koji će im se uskoro ukazati.

Dečak je čak uspeo da čuje neke od Valerijanovih reči kroz debelu kutiju od hrastovine.

„... najčudesniji... tajanstveni podvig...”

Oho! Pomislio je Dečak. To znači da je skoro kucnuo čas.

„... Iluzija čoveka podeljenog na dva...”

Pripremio se, protegao prste u čizmama tri broja većim. Tup!
Tup!

Znak! Dečak je počeo nogama da gura vratanca na šarkama u dnu kutije, ali iznenada oseti jak grč. Prsti mu se bolno zgrčiše i istog trenu pripade mu muka. Ako bude upropastio predstavu...

Očajnički je ponovo pogurao. Grč mu se još uvek poput zmije uvijao uz noge, grizući ga i ne dozvoljavajući mu da ih pokrene.

Tup! Tup!

Valerijan je već bio ljut. Dečak je uzdrhtao pri pomisli šta bi sve mogao da mu uradi. Prikupio je preostalu snagu i pokušao ponovo. Napokon su ga noge poslušale i uspeo je da ih izbaci iz kutije; na njima su bile čizme identične kao one koje je nosio Valerijan.

Sada kada se ispravio, Dečak je malo promrdao nogama. Znao je da sme to da uradi; u ovom trenutku predstave trebalo je da ih promrda da bi pokazao da su prave. To je trebalo da budu Valerijanove noge; otud istovetne čizme.

Dok je Valerijan ulazio u gornju polovinu kutije, Dečakove noge se nisu pojavile tamo gde je trebalo, i iluzija je bila u opasnosti. Ali, izgleda da je Dečak uspeo da se izvuče. Sada su mu noge virile kroz otvor, a bol je počeo da jenjava. Imao je malo više vazduha, a mogao je bolje i da čuje.

Valerijan je vikao.

„Gledajte!”

Dečak je osetio kako se njegova kutija kreće ka desnoj strani pozornice. Čuo je kako publika uzdiše, shvatajući (najzad) šta se događa.

„Pogledajte!” Čuo je nečiji uzvik. „Prepolovio se!”

To je bilo istina. Sa mesta gde je sedela, publika je mogla da vidi Valerijanovu glavu i ramena kako vire iz jedne polovine kutije, dok su se njegove noge odmicale dalje od njega u drugom delu naprave. Ormarić se podelio na dva dela koja su klizila po metalnim šinama. Između dva dela njegovog tela video se prazan prostor, i masa je podivljala.

„Istina je!”, viknuo je ženski glas, negde iz prvih redova kako se Dečaku učinilo.

Naravno da nije bilo istina. To je bila iluzija. Mada je Dečak dobro znao šta je publika mislila dok su se dve polovine Valerijanovog tela razilazile u suprotnom smeru na bini, znao je i kako se to postiže. Ipak je on bio *upućen* u trik. Dečak je osetio kako se smeši dok je masa gromoglasno aplaudirala. Setio se fijaska sa nogama i osmeh mu je nestao sa lica. Šta li će mu Valerijan reći?

Ponovo trezven, Dečak se pripremio da se ponovo uvuče u pravom trenutku. Mogao je da oseti kako automatski mehanizam naprave povlači teške, mesingane zupčanike dok se dve polovine kutije ponovo spajaju. Osetio je kako se kutije nežno sudaraju. Njegov znak. Osetio je kako paniči. Povukao je noge nazad unutra u trenutku kada je Valerijan iskoračio iz drugog dela naprave. Pogodio je pravi trenutak, i sada je, ponovo zgrčen u kutiji, disao najdublje što je mogao. Osetio je kako mašinu sklanjaju sa pozornice. Raščišćavali su je za finale dok se Valerijan klanjao aplauzu gomile.

Iza scene, Dečak je gurnuo poklopac ormarića glavom, a potom ga podigao i rukama.

„Izađi sad”, rekao je scenski pomoćnik.

Dečak je zahvalno prihvatio njegovu ruku, jer ga noge još nisu sasvim slušale. Ispentrao se i na tren zastao, trljajući utrnule listove i posmatrajući kako Valerijan započinje svoje veliko finale.

Iluzija vilinskog nestanka.

Dečak mu nije bio potreban za ovaj deo tačke. Posmatrao je Valerijana sa kraja pozornice.

Koliko li je puta ovo uradio, pitao se Dečak. Zaboravio je koliko dugo radi za Valerijana, ali sigurno već godinama. Dečak je mogao samo da nagađa koliko se puta krio po kutijama, povlačio poluge, puštao munje i gromove i otvarao tajna vratanca. Pomagao je Valerijanu iz trika u trik, iz nedelje u nedelju u Velikom teatru, koji je Dečaku bio dom kao i svaki drugi. Poslednjih nekoliko godina verovatno je u pozorištu proveo podjednako vremena koliko i u svojoj sobi u Valerijanovoj kući, poznatoj pod imenom Žuta kuća, u Staroj četvrti.

Dečak je odlučio da posmatra veliko finale iz prednjeg dela pozorišta, ali ne iz publike. Imao je posebno mesto, a želeo je i da bude što dalje kada Valerijan siđe sa scene.

Sišao je sa pozornice i prošao pored kulisa od obojenog platna, kanapa i žica kojima je bio zatrpan prostor koji oči publike nisu mogle da vide, progurao se pored pomoćnika i ostalih izvođača. Na tren je ugledao ženu zmiju kako u čošku upliće svoju kosu, a onda je prožurio pored glumaca koji su završili svoju bučnu tačku neposredno pre njenog nastupa, zašao je za ugao i naleteo pravo na nekoga.

Bila je to Vrbana, devojčica koja je pomagala Madam Bošans, podebeloj pevačici, da obuče svoje kostime. Vrbana je bila tanka i bleđa poput drveta po kome je dobila ime. Madam se pridružila trupi pre otprilike godinu dana, i Vrbana je odmah postala njena služavka. Ali, Dečak je samo jednom čestito razgovarao sa njom. Madam je vikala iz garderobe da joj donesu vruću vodu, a Dečak je Vrbani dao bokal vrele vode koji je nosio Valerijanu. Posle nije znao zašto je to uradio, a imao je problema i sa Valerijanom zbog toga.

„Zar ne možeš da paziš kuda ideš?“, rekla je Vrbana, a onda je videla ko je to.

„Oh, to si ti“, dodala je i produžila dalje pre nego što je Dečak stigao bilo šta da kaže. Bez sumnje da nešto odnese Madam. Njena gazdarica je bila zahtevna, mada ni upola koliko Valerijan. Niko nije bio kao Valerijan.

„Izvini“, rekao je Dečak, ali ona je već otišla.

Dečak je pošao dalje. Imao je druge brige na pameti. Znao je da se nešto dešava. Nešto u vezi sa njegovim gospodarom. Valerijan je uvek bio nepredvidljiv, ćudljiv i neobičan. Nasilan.

I dalje je bio takav, ali bilo je još nečega u vezi sa njim što Dečak nikada ranije nije primetio. Nije to baš mogao da izrazi rečima, ali da je stvarno razmislio o tome, možda bi shvatio da Valerijana nešto muči. Da je zabrinut. Možda čak i uplašen. Ali, Dečaku nikada ne bi palo na pamet da bi Valerijan mogao da bude uplašen. Dečak je bio taj koji se stalno plašio i brinuo – uvek očekujući da bude kažnjen i za najmanju grešku koju počini.

Pošao je prema stepenicama. Grupa muzičara stajala mu je na putu.

„Gotov si za večeras, Dečače?“, pitao je violinista, stariji čovek sa krivim nosom.

Dečak nije odgovorio, već se usiljeno osmehnuo i progurao pored njih.

„Jadno majmunče“, čuo je drugog dok je išao ka tajnoj galeriji koja se zvala *Bogovi* iznad najvišeg reda loža. Uzane stepenice vodile su skoro do samog krova, pravo do tesnog hodnika. Nije mu bilo dozvoljeno da ide tamo. Nije nikome. To je bila tajna koju je trebalo da zna samo Korp, vođa Velikog teatra, mada su u stvari svi znali za to.

Vrata su bila zaključana, ali Dečak je uzeo komad metala iz džepa i za tren oka ga tri puta okrenuo u bravi. Naučio je ponešto od Valerijana za sve ovo vreme koje su proveli zajedno. U stvari, osim onoga što je naučio dok je živeo na ulici, veći deo onoga što je Dečak znao naučio je baš od Valerijana.

Skočio je nekoliko stopa niže, u ložu. U njoj je bila šamlica prekrivena crvenim somotom i šuplji stočić u kome je Dečak znao da vođa pozorišta drži flašu svoje omiljene rakije. Na prednjoj strani prostorije bio je maleni prozor. Dečak je pažljivo podigao zavesicu koja je pokrivala rupu bez stakla i provirio kroz nju. Na trenutak ga je zaslepila svetlost reflektora.

Dečak je znao mnogo o Valerijanovim trikovima. Pomogao mu je da izvede mnoge od njih, a neke i da osmisli. Ali, veliko finale je bilo nešto sasvim drugačije. Ta je iluzija bila tako spektakularna da je Valerijan po njoj bio poznat u čitavom gradu. Verovatno je zbog te tačke Veliki teatar još uvek bio otvoren.

Pozorište je ležalo u srcu onoga što je nekada bilo najbogatiji deo Grada – Umetnička četvrt – sada zapuštena i zapala u dekadenciju. Ostale tačke koje su se tu izvodile bile su u najmanju ruku užasne. Masa je jela, pila i razgovarala tokom čitave večeri i jedva obraćala pažnju na ono što se dešava na pozornici. Došli su samo zbog jednog. Mnogi bi dolazili iz večeri u večer da vide Iluziju vilinskog nestanka. Drugi, oni koji su tek stigli u Grad, možda putnici iz dalekih zemalja, upravo će je videti prvi put.

Dečak nije znao ništa o tome kako se izvodi ovaj trik. Video ga je hiljadu puta, možda i više, i još uvek mu se svaki put divio. Pretpostavio je da je trik suviše vredan, suviše neobičan ili komplikovan da bi Valerijan bilo kome ispričao kako zaista funkcioniše.

Dok je Dečak stigao do lože, Valerijanova tačka je već počela. Dečak je izvio vrat tako da mu je nos malčice virio kroz prozorčić.

Iluzija je bila kratka predstava o pijanici koji je nabasao na malu skupinu vilenjaka koji plešu na poljani. Oni nestaju, bežeći u vilinsku zemlju, ali pijanica je čuo njihove tajne reči i pošao za njima. Uhvatio je jednog od tih malih ljudi i poveo ga sa sobom u svet ljudi, odlučivši da se obogati uz njegovu pomoć.

Valerijanova tačka se bližila vrhuncu. Došao je do ulaza u ormarić ugrađen u deblo drveta, sa desne strane pozornice. Na levoju se nalazio isti takav ormarić. Glumio je bez radosti i strasti. Znao je da uopšte ne mora da podstiče uzbuđenje svoje publike. Već su bili van sebe u iščekivanju.

Dečak ga je pažljivo posmatrao. Nešto nije bilo u redu – Valerijan je delovao još nezainteresovanije nego obično. Delovao je nestrpljivo, kao da jedva čeka da se tačka završi. Neposredno pre predstave, Valerijan je dobio poruku, i Dečak se pitao da li ovo neobično raspoloženje ima nekakve veze sa tim. Dok je čitao, postajao je sve neraspoloženiji.

Na sceni, Valerijan je izgovorio svoj tekst kao i mnogo puta ranije.

„Šta su ono rekli ti mali ljudi?“, pitao je, gledajući u tavanicu, ne obraćajući se nikome posebno.

„Aha! Setio sam se!“

Valerijan je ušao u orman u deblu drveta.

„Ho, pravo u Vilin-zemlju!“

I nestao je. Ni pola sekunde kasnije, oblačak dima izvio se iz drugog debla, i on se ponovo pojavio, držeći malenu čovekoliku figuru u rukama. Bila je sićušna, sklupčana u njegovoj šaci, i bila je živa, ili je barem tako izgledalo. Migoljila mu se u rukama i čovek bi se mogao zakleti da čuje njen piskavi glasić. Bila je odevena u lišće i cveće. Mogla je biti muška ili ženska, ali je sasvim sigurno bila vilinska.

A onda, upravo kada je izgledalo da je Valerijan, koji je igrao pijanicu, postigao ono što je nameravao, dvaput je blesnula munja, vilinsko biće je na tren poraslo do ljudske veličine, a onda su i ono i Valerijan ponovo nestali, vrativši se u Vilin-zemlju.

Masa koja je znala da je ovo vrhunac tačke, povikala je gromoglasno i razdragano.

Dečak se zavalio u somotsku stolicu i osenio kako ga je nešto ubolo u leđa. Pogledao je iza sebe i samo što nije presvisao. Iza njega je sedeo namršteni Valerijan.

„Dečake”, rekao je, „izneverio si me”.